

MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE

INTERGENERATIONAL COOPERATION

Mojca Rozman
LUK - Ljudska univerza Kranj
mojca.rozman@luniverza.si

Povzetek

Medgeneracijsko sodelovanje se iz družine prenaša na skupnost. Kot posamezniki se moramo zavedati, da bogastvo ni merljivo samo v materialnih dobrinah, ampak tudi v odnosu do ljudi, s katerimi bivamo v isti skupnosti. Kakovost življenja lahko znatno izboljšamo, če razširimo svojo socialno mrežo. Generacije so med seboj odvisne in s skupnimi močmi bo življenje lažje. Starejša generacija bo na mlajše prenašala svoje znanje in izkušnje, mlajša pa bo starejši pomagala h kakovostnejšemu življenju. Za druženje pa potrebujemo varen prostor, opremljen tako, da bodo v njem uživale vse generacije.

Ključne besede: medgeneracijsko sodelovanje, medgeneracijski center, generacija, skupnost

Abstract

Intergenerational cooperation is transmitted from family to community. As individuals we need to realize that wealth is not measured only in material assets, but also in relationships with people in our community. We can significantly improve the quality of our life by expanding our social network. Generations depend on one another and by joining forces life becomes easier. Older generations can pass on knowledge and experience to younger generations, while younger generations can help older generations improve the quality of life. Socialising requires a safe place, equipped in a way so all generations can enjoy it.

Keywords: intergenerational cooperation, intergenerational centre, generation, community

Uvod

V Sloveniji se tako kot v celotni Evropi povečuje delež starejšega prebivalstva zaradi prehoda iz visoke na nizko rodnost in umrljivost, poleg tega pa poveča staranje prebivalstva še odseljevanje, saj se pogosteje odselijo mladi v iskanju boljšega življenjskega standarda. Po podatkih EUROSTATA je leta 2015 v Sloveniji 14,7% prebivalcev mlajših od 14 let in 17,5% prebivalcev starejših od 65 let. Do leta 2060 pa naj bi prišlo do pomembnih sprememb v starostni sestavi, delež starejših od 65 let naj bi dosegel slabo tretjino prebivalstva (31,6%). Iz tega lahko sklepamo, da se bodo potrebe po storitvah za starejše povečale, zmanjšale pa potrebe po storitvah za otroke.

Kakovost življenja je enako pomembna kot dolžina življenja, zato je prav, da se mlajše generacije seznanijo z načinom življenja starejših in prispevajo h kakovostnejšemu življenju starostnikov. Starejše generacije pa mlajšim prihranijo pot do cilja in jim pomagajo s svojimi izkušnjami.

Medgeneracijski center tako postane prostor, ki nadomesti razširjeno družino in medgeneracijsko sodelovanje preraste okvire družine in postane dobro celotne skupnosti.

1. MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE

Ko sem bil še štirinajstletnik, je bil moj oče tako neumen, da sem ga komajda prenašal v svoji bližini. Toda glej čudo, ko sem dopolnil enaindvajset let, sem bil šokiran, kako veliko se je moj stari naučil v sedmih letih.

Mark Twain

V Sloveniji je bila še kakšno generacijo nazaj navada, da se je znanje in pomoč med generacijami prenašalo znotraj družine. Starši so hodili v službo 40 ur na teden, lahko tudi na več izmen. Večina pa je imela službo od 6.00 do 14.00 ure. Domov so se vračali samo kakšno uro po končanem pouku svojih otrok. Skupaj so preživeli celotno popoldne. Stari starši so se mladi (malo čez petdeset let) upokojevali in skrbeli za vnuke do odhoda v šolo. Mlade družine so živele v istem gospodinjstvu s starimi starši. Zaradi težkih ekonomskih razmer in propada podjetij, se je delovno prebivalstvo začelo preseljevati v večje kraje in družine so se razbile. Mlade družine danes živijo same, starši hodijo iz službe zvečer, otroci dneve preživljajo sami, stari starši pa so ostali na vasi. Ni več medgeneracijske pomoči, kar se vidi tako pri otrocih in starših, kot starih starših. Starši nimajo nikogar, da bi jim pomagal pri varstvu in vzgoji otrok, stari starši pa nikogar, ki bi lahko poskrbel za njih.

Včasih so govorili, da otroke vzgaja cela vas, danes ne poznamo niti sosedovih otrok.

Pomembno je, da se medgeneracijsko sodelovanje prenese iz družine na skupnost. Vsaka skupnost bi morala imeti prostor za druženje in prenos znanj iz ene generacije na drugo. Tukaj ne gre samo za prenos znanja iz starejših na mlajše, ampak tudi obratno, pomembno pa je tudi

medsebojno sodelovanje in pomoč. Prostor v katerega lahko vstopi vsak posameznik, ne glede na starost in si poišče aktivnosti za preživljanje prostega časa, se družijo in širijo socialno mrežo.

Družba bo bogatejša, če se bo znanje in izkušnje iz starejših generacij prenašalo na mlajše, hkrati pa lahko mlajše generacije starejšim pomagajo pri razumevanju in spoznavanju novosti na področjih, ki se hitro spreminjajo (npr. računalništvo). Če se generacije povežejo med seboj, se nezavedno med njimi vzpostavi pretok različnih znanj.

Medgeneracijsko sodelovanje dokazano izboljšuje fizično in mentalno zdravje starejših, akademsko predstavo otrok in mladostnikov, ekonomsko vrednost nujenja socialne oskrbe in gradnje skupnosti. Potrebno pa bo še veliko napora, da se v širši družbi ozavestijo vse prednosti takega sodelovanja.

Največkrat uporabljamo razdelitev ljudi na tri generacije:

- prva oz. mlada generacija
- druga oz. srednja generacija
- tretja oz. stara generacija

Medgeneracijsko sodelovanje se kaže v dialogu med vsaj dvema različnima generacijama. Dialog pa se odvija s pomočjo druženja, učenja ali ekonomske podpore, ki vodi k večji medgeneracijski solidarnosti in povezanosti, rezultat tega pa je sožitje med generacijami.

Slika 1: Medgeneracijsko sodelovanje (vir: T. Hozjan, Aktualne dejavnosti na področju medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji, Andragoška spoznanja 4/2010)

1.1. Primeri medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji

Hiša vseh generacij Zgornja Kungota

Hiša vseh generacij Zg. Kungota je na lepi lokaciji s pogledom na središče Zg. Kungote, v prostorih stare šole oziroma starega vrtca. Hiša je obnovljena in v njej deluje dnevni center za

starostnike vsak delovni dan od 7.00 do 16.00 ure in je brezplačen, doplačajo samo kosilo. Poleg tega v hiši deluje tudi mladinski center, ki oddaja radijski program Mala šola preko interneta. V popoldanskem času organizirajo različne delavnice za vse generacije. Večino delavnic in dnevni center vodijo prostovoljci. Vse stroške centra krije občina.

Medgeneracijski center Kranj

Ljudska univerza Kranj ima v upravljanju stavbo medgeneracijskega centra Kranj, kjer izvajamo različne aktivnosti za vse generacije. V njej deluje Center za družine, v okviru katerega potekajo delavnice za krepitev starševskih kompetenc in za osebnostno rast otrok in mladostnikov, počitniške delavnice in občasno varstvo za otroke starejše od 5 let, ter neformalno druženje od ponedeljka do petka popoldan. Vse aktivnosti potekajo brezplačno.

Za vse generacije pa imamo na razpolago dnevni prostor z družabnimi igrami, knjigami in igračkami, kjer lahko preživljajo svoj prosti čas. Občasno prirejamo kuharske, ustvarjalne, jezikovne in računalniške delavnice, na vrtu pa urejamo visoke grede. V naših prostorih se nahaja tudi Knjigobeznica, kamor lahko pripeljete knjige, ki jih želite podariti, ali pa si knjigo, ki vam je všeč vzamete domov.

V centru pa izvajamo tudi projekt Dijaki mentorji osnovnošolcem, kjer dijaki kranjskih srednjih šol nudijo druženje in učno pomoč osnovnošolcem iz bližnjih osnovnih šol.

1.2.Primeri medgeneracijskega sodelovanja v tujini

Seniorenbüros Nemčija

Mesto Leipzig financira javno socialno službo, ki koordinira deset mestnih centrov za starejše – Seniorenbüros. V vsakem mestnem okrožju eden. V vsakem centru je zaposlen en socialni pedagog. Centri za starejše delujejo od 2013 kot dnevni centri za starejše, kot socialno svetovalna središča za starejše in so koordinatorji mobilne socialne službe na domu. V centru za starejše uporabniki lahko dobijo nasvete s področja aktivnega staranja (stanovanjske zadeve, pokojnine, nega, zdravstvena pomoč in socialna pomoč). V centre jih napotujejo tudi osebni zdravniki.

Čeprav so centri za starejše, pa je njihov program namenjen tudi medgeneracijskemu druženju, saj večkrat v goste povabijo vrtce in šole.

Centri za starejše nudijo brezplačne informacije s področja druženja, aktivnega državljanstva in možnosti vključevanja v izobraževalne oblike (jezikovni tečaji, zdrav način življenja, kreativne delavnice, zdravstvene preventive, prostočasne aktivnosti).

Predstavniki javne socialne službe mesečno spremljajo delo centrov za starejše, spremljajo kazalnike : število obiskov,področja svetovanja, osnovne demografske podatke o uporabnikih in področja zanimanja uporabnikov. Vsako tromesečje pa izvajajo evalvacijo dela in načrtovanje.

Po naših nekaj letnih izkušnjah pa ugotavljamo, da se na tečaje in delavnice bolj množično vključujejo ženske kot moški, ne glede na starost. Opravili smo študije, pogovore in sestanke, da bi ponudili programe, ki bi bili pisani na kožo starejših moških, a večjega uspeha nismo poželi.

Men's shed movement Avstralija

Zanimiv je projekt avstralskega profesorja Barryja Goldinga iz Federation University Australia: The men's shed movement (Gibanja moških lop). Moški vseh starosti, prevladujejo upokojenci, vojni veterani in brezposelni moški nad 50 let, se družijo v lopi, ki je namenjena izključno moškim. Lopa je kot nekakšna delavnica, kjer skupaj popravljajo stare stvari ali izdelujejo nove. V lopi je prepovedan alkohol. Iz Avstralije so se že prenesle tudi v Novo Zelandijo, Irsko in Veliko Britanijo. Nudijo varen, neformalen prostor za druženje. Moški se sami odločijo kaj bodo tam delali, ni določenega programa in ne učiteljev. Moški se počutijo koristne in imajo »izgovor«, da se lahko odpravijo od doma. V lope prihajajo tudi moški, ki nimajo končane formalne izobrazbe, ker jih ne spominja na izobraževalno ustanovo, tako se preko svojih kolegov učijo novih ročnih spretnosti, ki jim lahko koristijo tudi pri iskanju zaposlitve.

Zaključek

Medgeneracijsko sodelovanje bo uspelo samo, če bo temeljilo na prostovoljnem sodelovanju vseh generacij in s podporo družbe. Potrebno je krepiti spoštovanje in solidarnost med mlajšimi in starejšimi, ter jih naučiti medsebojnega razumevanja.

Medgeneracijsko povezovanje prinaša koristi na različnih področjih. Starejši ostanejo dlje časa umsko in fizično aktivni in se počutijo koristni, otroci spoznajo tradicijo in običaje svojega okolja, skupnost pa pridobi, ker se njeni člani počutijo vključeni.

Medgeneracijski center bo zaživel, ko bodo program v njem začeli sooblikovati predstavniki različnih generacij na osnovi prostovoljstva. Samo na tak način bo program lahko dostopen vsem ne glede na starost in socialni položaj.

Tudi skupnost naj pripomore pri osveščanju prebivalcev o pomembnosti medsebojne pomoči. V medgeneracijskem centru bodo dobrodošle vse organizacije in društva, ki bodo želela pomagati pri razvoju medgeneracijskega sodelovanja, saj bomo s tem omogočili starostnikom kvalitetno življenje v domačem okolju.

Skupaj smo močnejši.

Viri

- Good practices in intergenerational programming, New York City Department for the Aging, 2010
- dr. V. Hlebec, dr. M. Kavčič in mag. G. Ogulin Počrvina, Staranje, izziv za izobraževanje in medgeneracijsko sodelovanje, Učbenik programa za usposabljanje strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih, ZLUS, 2013
- T. Hozjan, Aktualne dejavnosti na področju medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji, Andragoška spoznanja 4/2010
- N. Vertot, Starejše prebivalstvo v Sloveniji, www.stat.si, 2010